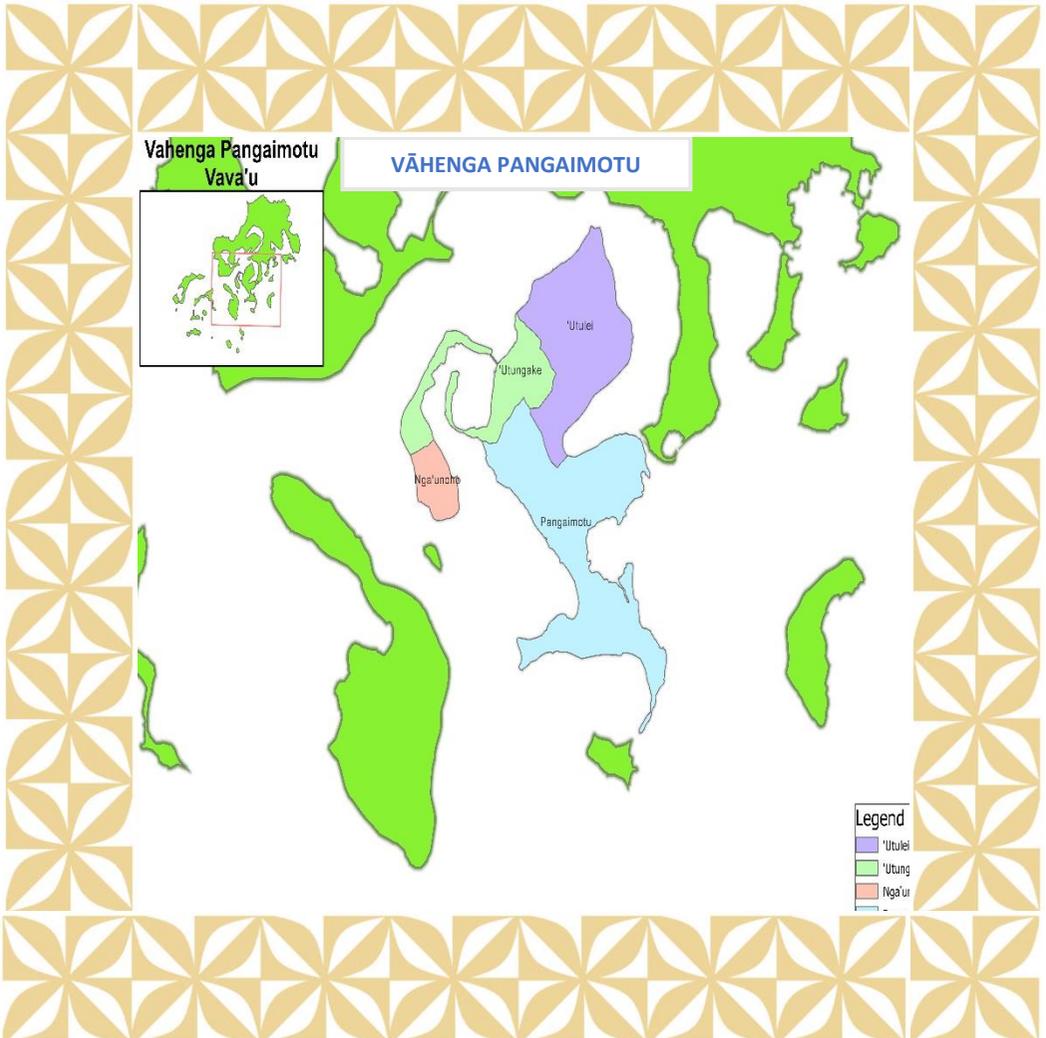

Pule'anga 'o Tonga

**FAKAMATALA FAKAKOLO KI HE KOLO KO
PANGAIMOTU.**

“TUKU ATU 'O E FAKAMATALÁ KI HE TOKO TAHA KOTOA”

Tonga Statistics Department
P.O. Box 149
Nukuálofa ,
Kingdom of Tonga

Website: <https://tongastats.gov.to>

Email: dept@stats.gov.to

Kanotohi

Talateu.....	1
Ko e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi'.....	1
Kakai 'oku faingataá'ia'.....	6
Huhu malu'i Koviti 19 pea mo hono 'uhinga 'o e 'ikai ke huhu malu'i ai.....	7
To'onga mo'ui 'a e kakai'.....	7
Lesisita fili'.....	9
Kakai' moe ma'u ngāue'.....	10
Ko e fakamatala 'o e ngaahi 'api nofo'anga.....	11

Lisi 'o e Ngaahi Tēpile'

Tēpile 1: Tokolahi 'o e kakai mo e lahi 'a e ápi nofoánga 'i he kolo' ni 2021, 2016, 2011.....	1
Tēpile 2: Tokolahi 'o e kakai' 'i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu'.....	2
Tēpile 3: Tokolahi 'o e kakai' mo honau tu'unga fakamali'.....	2
Tēpile 4: Tokolahi 'o e kakai' mo 'enau tui fakalotu/siasí'.....	2
Tēpile 5: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata mo honau ta'u motu'a'.....	3
Tēpile 6: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata 'oku nau 'i he ako'.....	4
Tēpile 7: Tokolahi 'o e kakai ta'u 10 ki 'olunga 'oku nau ngāue'aki 'a e 'initaneti' mo e feitu'u'.....	4
Tēpile 8: Tokolahi 'o e kakai 'i he ta'u 10 ki 'olunga, 'oku nau ngāue'aki 'a e telefoni to'oto'o' ki he 'initaneti'pea mo e taumu'a hono ngaue'aki e 'initaneti.....	5
Tēpile 9: Tokolahi 'o e kakai 'i he ta'u 2 pe lahi ange 'oku nau faingataá'ia.....	6
Tēpile 10: Huhu malu'i Koviti 19 mo e 'uhinga 'o e 'ikai ke huhu malu'i.....	7
Tēpile 11: Tokolahi 'o e ma'u Kava - Tonga' 'i he ta'u 10 pe lahi ange.....	7
Tēpile 12: Tokolahi 'o e ma'u Kava mālohi' 'i he ta'u motu'a 'o e ta'u 10 pe lahi ange.....	8
Tēpile 13: Tokolahi 'o e kakai ifi sikaleti' 'i he ta'u motu'a 'o e ta'u 10 pe lahi ange.....	8
Tēpile 14: Tokolahi ó e kakai ifi tapaka-Tonga' 'i he ta'u 10 pe lahi ange'.....	9
Tēpile 15: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine 'i he ta'u 21 pe lahi ange ne nau lesisita fili pea mo e 'uhinga na' e 'ikai kenau lesisita fili.....	9
Tēpile 16: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo 'enau ngāue lolotonga.....	10
Tēpile 17: Kātoa 'o e ma'u ngāue mo e 'ikai ha ngāue 'i he ta'u 15 ki 'olunga.....	10
Tēpile 18: To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue.....	10
Tēpile 19: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo honau lakanga ngāue.....	11
Tēpile 20: Polokalama Ngaue Fakataimi ki Tu'apule'anga.....	11
Tēpile 21: Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga.....	12
Tēpile 22: Ko e pa'anga ma'u pe foaki mai mei tu'apule'anga mo fakalotofonua ki he ngaahi 'api.....	12
Tēpile 23: Founa hono ma'u 'o ha kelekele pe 'api nofo'anga.....	12
Tēpile 24: Ko e lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga' mo e naunau 'oku langa'aki 'a e fale'.....	13
Tēpile 25: Ma'u'anga vai inu.....	13
Tēpile 26: Fa'ahinga 'o e falemālōlō mo honau tu'u'anga 'i he 'api nofo'anga'.....	14
Tēpile 27: Ma'u'anga ivi feime'atokoni 'i he 'api nofo'anga' pea mo hono tu'u'anga'.....	14
Tēpile 28: Kato ke mouí áki é he ápi ni he houa é 72.....	15
Tēpile 29: Lahi 'o e ngaahi 'api 'oku nau ngāue'aki e founa hono faka'auha 'o e veve'.....	15
Tēpile 30: Ko e ngaahi koloa pe naunau 'i he 'api nofo'anga'.....	16

Lisi 'o e Ngaahi Fakatātā

Fakatataa 1: Pēsēti 'o e tokolahi 'o e kakai mo 'enau tui fakalotu pe siasi.....	3
Fakatataa 2: Pēsēti 'o e founa hono ma'u 'o ha 'api.....	13

Talateu

Ko e fakamatala fakakolo ko 'ení, 'oku ne fakatahataha'i 'a e ngaahi fakamatala mahu'inga na'a mou tuku mai ki he Potungāue Sitetisitika 'a Tonga', lolotonga 'a hono fakahoko 'o e Tohi Kakai fakamuimui taha, 'i he ta'u 2021. Ko e ngaahi fakamatala ne mou vahevahe mai, **ko e koloa mahu'inga mo fisifisimu'a ia ki he Potungāue pea mo e fonua**. Ko e ngaahi fakamatala' ni 'oku tokoni lahi ia ki he ngaahi palani fakamāmani lahi, mo e taumu'a fakalalakala tu'uloa' (SDG) kae'uma'ā 'a e ngaahi kaveinga ngāue 'i he Palani Fakalalakala Fakafonua 'a Tonga' II (TSDf II).

'Oku 'ikai ko ia pē, ka 'oku toe tokoni lahi foki 'a e ngaahi fakamatala na'a mou vahevahe mai ki hono a'usia 'o e ngaahi taumu'a ngāue 'a e Potungāue Sitetistika 'a Tonga'; 'o kau ki ai hono **"a'usia 'o ha tu'unga 'oku laulōtahā; pea ke falala'anga mo tonu 'a e ngaahi fakamatala 'oku tuku atu mei he potungāue"**. Ko ia, 'oku matu'aki tokoni 'aupito 'a e ngaahi fakamatala kuo mou 'omai, ki hono fatu mo lalanga 'o e ngaahi tu'utu'uni ngāue 'a e pule'anga' mo e fonua' fakalūkufua foki.

FAKAMATALA FAKAKOLO KI HE KOLO KO PANGAIMOTU

Hingoa 'o e vāhenga'	Pangaimotu
Hingoa 'o e vāhefonua'	Vava'u
Hingoa 'o e vāhenga fili'	Vava'u 14

Ko e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi'.

Ko e koloa mahu'inga taha 'o ha fonua ko hono kakai' he ko kinautolu 'oku nau tokoni ki hono langa fakalalakala faka'ekonomika 'o e fonua ko ia. 'I he'ene pehē, 'oku tuku atu ai 'a e ngaahi fakamatala' ni fekau'aki moe tokolahi 'o e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi ko e'uhi ke 'ilo mo ma'u tatau ki ai 'a e tokotaha kotoa 'i he kolo ni.

Tēpile 1: Tokolahi 'o e kakai mo e lahi 'a e āpi nofo'anga 'i he kolo' ni 2021, 2016, 2011.

1.1: Tokolahi 'o e kakai tangata' mo e fefine'	Tokolahi e kakai		
	2021	2016	2011
Kātoa	688	657	661
Tangata	328	311	342
Fefine	360	346	319
<i>'Avalisi e tokolahi e kakai tangata' ki he kakai fefine 'e toko 100 kotoa pē.</i>	91	90	107
1.2: Ngaahi 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga 'i he 2021		
Kātoa		148	
'Api nofo'anga 'oku nofo'i		131	
'Api nofo'anga 'ikai nofo'i		17	
'Avalisi 'o e tokolahi 'i he 'api nofo'anga		5	

Ko e tokolahi 'o e kakai na'e nofo 'i he kolo' ni 'i he Tohi Kakai 'o e 2021 na'e fe'unga mo e toko 688, ko e tupu 'aki ia 'a e toko 31 mei he Tohi Kakai 'o e 2016 pea toe tupu 'aki 'a e toko 27 mei he Tohi Kakai 'o e 2011. Mei he ngaahi ta'u ko ia ' na'e hā 'a e tokolahi ange 'a e kakai fefine' 'i he kakai tangata (Tepile 1.1).

Ko e ngaahi 'api nofo'anga fakakātoa foki 'e 131 na'e nofo'í, pea ko e 'api nofo'anga leva 'e 17 na'e 'ikai nofo'i. 'Oku fakafuofua leva ki he toko 5 'a e 'avalisi 'o e tokolahi 'oku nofo 'i he 'api nofo'anga (Tepile 1.2).

Tēpile 2: Tokolahi 'o e kakai' 'i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu'.

Kolo 'o e fa'ē he taimi ne fanau'i ai ha tokotaha	Tokolahi e kakai
Kātoa	688
Pangaimotu	465
Fana'ui 'i he kolo kehe 'i Tonga' ni	208
Fana'ui 'i he fonua muli'	15

Ko e tokolahi taha 'o e kakai' na'e fanau'i pe 'i Pangaimotu', 'a ia ko e toko 465. Ko e toko 208 leva ne fanau'i kinautolu 'i he ngaahi kolo kehe pe 'i Tonga ni, pea ko e toko 15 ne fanau'i 'i he ngaahi fonua muli.

Tēpile 3: Tokolahi 'o e kakai' mo honau tu'unga fakamali'.

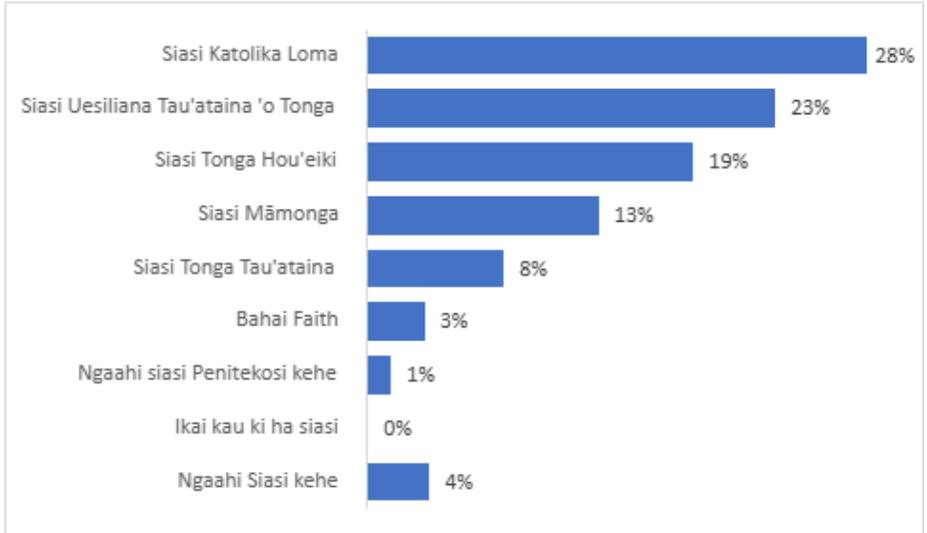
Tu'unga fakamali	Tokolahi e kakai
Katoa	688
Te'eki Mali	408
Mali	238
Uitou	27
Vete mali	9
Nonofo fakamali	4
Mavae mo e mali	2

Ko e tokolahi taha 'o e kakai' ko e ni'ihi na'e te'eki mali 'a ia ko e toko 408 pea hoko hake ki ai ko kinautolu ko ia kuo nau 'osi mali 'a ia ko e toko 238. Ko e toenga leva 'o e kakai 'oku kau ki ai 'a e toko 27 ko e kau uitou, toko 9 kuo vete mo e mali, toko 4 ko e nonofo fakamali pea toko 2 ko e ni'ihi kuo mavae moe mali.

Tēpile 4: Tokolahi 'o e kakai' mo 'enau tui fakalotu/siasi'.

Lotu/ Siasi	Tokolahi e kakai
Kātoa	688
Siasi Katolika Loma	196
Siasi Uesiliana Tau'ataina 'o Tonga	160
Siasi Tonga Hou'eiki	128
Siasi Māmonga	91
Siasi Tonga Tau'ataina	54
Ngaahi Siasi kehe	25
Bahai Faith	23
Ngaahi siasi Penitekosi kehe	10
Ikai kau ki ha siasi	1

Fakataata 1: Pēsēti 'o e tokolahi 'o e kakai mo 'enua tui fakalotu pe siasi.

Ko e tokolahi taha 'o e kakai' na'a nau kau ki he Siasi Katolika Loma 'a ia ko e toko 196, pea hoko hake ki ai 'a kinautolu 'oku nau kau ki he Siasi Uesiliana Tau'atina 'o Tonga ko e toko 160. Ko e siasi leva ne tokosi'i taha' ko e ngaahi Siasi Penitekosi kehe mo e ni'ihi na'e 'ikai ke kau ki ha siasi.

Tēpile 5: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata mo honau ta'u motu'a'.

Tokolahi 'o e kakai' mo honau ta'u motu'a'	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	688	328	360
Si'isi'i hifo 'i he ta'u 1	12	4	8
Ta'u 1 - 4	61	29	32
Ta'u 5 - 9	102	52	50
Ta'u 10 - 14	95	52	43
Ta'u 15 - 19	85	45	40
Ta'u 20 - 24	36	13	23
Ta'u 25 - 29	32	13	19
Ta'u 30 - 34	32	15	17
Ta'u 35 - 39	39	15	24
Ta'u 40 - 44	32	16	16
Ta'u 45 - 49	29	10	19
Ta'u 50 - 54	34	18	16
Ta'u 55 - 59	30	15	15
Ta'u 60 - 64	25	13	12
Ta'u 65 - 69	17	6	11
Ta'u 70 pea lahi ange	27	12	15

Ko e tokolahi taha 'o e kakai' 'a ia ko e toko 102 ko e longa'i fanau mei he ta'u 5–9, 'o tokolahi taha ange pe 'a e fanau tangata 'i he fanau fefine'. Ko e kulupu tokosi'i taha leva ko e fanau 'oku 'i he ta'u si'i hifo 'i he ta'u 1, 'a ia ko e toko 12. Na'e tokolahi ange foki 'a e kakai fefine kuo nau 'ausia 'a e ta'u 70 pe lahi hake' 'i hono fakahoia ki he kakai tangata.

Tēpīle 6: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata 'oku nau 'i he ako'.

Fānau ako lolotonga mo honau ta'u motu'a	Kātoa	Tangata	Fefine
Katoa	252	122	130
Ta'u 5 - 9	92	46	46
Ta'u 10 - 14	90	48	42
Ta'u 15 - 19	60	27	33
Ta'u 20 - 24	8	1	7
Ta'u 25 - 29	1	-	1
Ta'u 30 - 34	1	-	1
Ta'u 35 pe lahiange	-	-	-

Ko e tokolahi taha 'o e fanau ne 'osi lesisita ki he ako' ko e fanau 'e toko 92 'a ia 'oku nau 'i he ta'u motu'a 'o e ta'u 5-9, ne tokolahi tatau pe fanau tangata ko e toko 46 pea mo e fanau fefine' 'e toko 46. Ko e kulupu tokosi'i taha leva 'oku kei ako' 'oku kau kiai 'a e ta'u 25 ki he 29 ko e toko 1 pea mo e ta'u 30 ki he 34 ko e toko 1.

Tēpīle 7: Tokolahi 'o e kakai ta'u 10 ki 'olunga 'oku nau ngāue'aki 'a e 'initaneti' mo e feitu'u'.

Malava ngāue'aki 'a e 'initaneti'	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	513	243	270
'Ikai	242	129	113
'lo	271	114	157
Feitu'u 'oku ngāue'aki ai e 'initaneti'			
Api nofo'anga	269	112	157
Fale 'initaneti	5	2	3
Api kehe	61	26	35
Ngaue'anga	16	6	10
Apiako	23	5	18
Feitu'u makehe	-	-	-

Ko e tokolahi taha 'o e kakai' ko e toko 271, ko e fa'ahinga 'oku nau malava ke ngaue'aki e 'initaneti, 'o lahitaha pe ko e ngaue'aki mei honau ngaahi 'api nofo'anga (269). Ko e toenga leva 'o e kakai' ko e toko 242 na'e'ikai kenau malava ke ngaue'aki 'a e 'initaneti.

Tēpile 8: Tokolahi 'o e kakai 'i he ta'u 10 ki 'olunga, 'oku nau ngāue'aki 'a e telefoni to'oto'o' ki he 'initaneti'pea mo e taumu'a hono ngaue'aki e 'initaneti.

Ngāue'aki ha telefoni to'oto'o.	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	513	243	270
'Ikai	213	110	103
'Io	300	133	167
Io ngaue'aki TCC	12	6	6
Io ngaue'aki Digicel	265	115	150
Io ngaue'aki fakatou'osi 'a e TCC moe Digicel	23	12	11
Malava ma'u ha 'initaneti he telefoni to'oto'o'			
Kātoa	300	133	167
'Ikai	11	6	5
'Io	289	127	162
Io ngaue'aki TCC	12	6	6
Io ngaue'aki Digicel	255	110	145
Io ngaue'aki fakatou'osi 'a e TCC moe Digicel	22	11	11
Taumu'a 'o e ngāue'aki e 'initaneti' he telefoni to'oto'o'			
Fakaako	45	10	35
Mitia fakasosiale	262	110	152
Fakangaue pe fakapisinisi	29	15	14
Tanaki Fakamatala	15	9	6
Fetu'utaki	262	110	152
Faiva Ngaluope	97	44	53
Fakatau pe fakamatala 'o ha koloa	14	5	9
Founga fetu'utaki makehe	1	-	1

Na'e fe'unga mo e toko 300 'a e kakai na'a nau malava 'o ngāue'aki 'a e telefoni to'oto'o', pea ko e tokolahi taha' 'a ia ko e toko 255 na'a nau ngaue'aki 'a e kautaha telefoni Digicel. 'I he fa'ahinga ko 'eni', ko e toko 262 'iate kinautolu na'a nau ngāue'aki 'a e 'initaneti ki he mitia fakasosiale pea ko e toko 262 na'a nau ngaue'aki ki he fetu'utaki.

Kakai 'oku faingataá'ia'.

'I he taumu'a fakalakalaka tu'ulooa' mo e ngaahi taumu'a fakafonua 'a e fonua 'oku fai 'a hono tokangaekina makehe 'o e kakai 'oku 'i ai ha ngaahi faingata'a'ia 'oku ne uesia 'enua sio pe vakai', fanongo', 'alu pe lue', manatu', tokaangaekina fakatautaha' pea mo e fetu'utaki'. Ko e kaveinga' ke fakapapau'i 'oku 'ikai ongo'i 'e he fa'ahinga ko 'eni 'oku fakasi'ia pe li'ekina kinautolu.

Tēpile 9: Tokolahi 'o e kakai 'i he ta'u 2 pe lahi ange 'oku nau faingataá'ia.

Sio/Vakai	Kātoa	Tangata	Fefine
'I kai ha faingataá'ia he vakai	544	270	274
Faingata'a'ia si'isi'i pē	61	22	39
Faingata'a'ia lahi	10	3	7
Po'uli 'a e vakai	-	-	-
Katoa	615	295	320
Fanongo	Kātoa	Tangata	Fefine
'I kai ha faingata'a'ia he fanongo	583	280	303
Faingata'a'ia si'isi'i pē	19	9	10
Faingata'a'ia lahi	13	6	7
'I kai ke toe lava 'o fanongo	-	-	-
Katoa	615	295	320
'Alu/Lue	Kātoa	Tangata	Fefine
'I kai ha faingataá'ia he álu/lue	570	280	290
Faingataá'ia si'isi'i pe	37	14	23
Faingataá'ia lahi	7	1	6
'I kai lava ke toe 'alu/lue	1	-	1
Katoa	615	295	320
Manatu	Kātoa	Tangata	Fefine
'I kai ha faingata'a'ia he manatu	588	285	303
Faingata'a'ia si'isi'i pē	21	7	14
Faingata'a'ia lahi	6	3	3
'I kai ke toe lava 'o manatu	-	-	-
Katoa	615	295	320
Tokangaekina fakatautaha	Kātoa	Tangata	Fefine
'I kai ha faingata'a'ia he tokangaekina	596	288	308
Faingata'a'ia si'isi'i pē	12	5	7
Faingata'a'ia lahi	6	2	4
'I kai lava ke ne tokanga'i ia	1	-	1
Katoa	615	295	320
Fetu'utaki	Kātoa	Tangata	Fefine
'I kai ha faingata'a'ia he fetu'utaki	605	291	314
Faingata'a'ia si'isi'i pē	6	2	4
Faingata'a'ia lahi	4	2	2
'I kai lava 'o fetu'utaki	-	-	-
Katoa	615	295	320

Na'e laka hake 'i he pēseti 'e 99 'a e kakai na'e 'ikai tenau ongo'i ha faingataá'ia 'i he'enua sio' pe vakai', 'alu' pe lue', manatu', fanongo', fetu'utaki' pe ko hono tokangaekina pe 'e kinautolu fakafo'ituitui 'a kinautolu'. Ko e pēseti leva pē 'e 1 pe si'i hifo ai na'a nau fehingahangi mo ha ngaahi faingataá'ia lahi 'o a'u kiate kinautolu ne 'ikai toe lava ke fakahoko ha ngāue.

Huhu malu'i Koviti 19 pea mo hono 'uhinga 'o e 'ikai ke huhu malu' ai.

Tēpile 10: Huhu malu'i Koviti 19 mo e 'uhinga 'o e 'ikai ke huhu malu'.

Huhu Koviti 19	Kātoa	Tangata	Fefine
Katoa	471	218	253
Ikai	20	8	12
lo ('uluaki huhu)	106	51	55
lo (huhu hono ua)	345	159	186
'UHINGA 'O E 'IKAI KE HUHU MALU'I KOVITI 19			
Katoa	20	8	12
'Ikai lava ke ma'u pe faingamalie e huhu malu'i	1	-	1
Hoha'a ki he ngaahi nunu'a 'e ala hoko he huhu malu'i	3	-	3
'Oku 'ikai keu falala ki he huhu malu'i	8	4	4
'Oku 'ikai keu fa'a tui ki ha huhu malu'i	4	2	2
'Oku 'ikai keu 'ilo pe 'e ngaue lelei 'a e huhu malu'i	-	-	-
'Ikai fe'unga mo e huhu malu'i	4	2	2

Ko e tokolahi taha 'o e kakai' na'e 'osi huhu malu'i tu'o ua kinautolu mei he Koviti 19 (345). Kaikehe, ko e toko 20 na'e 'ikai kenau huhu malu'i pea ko e 'uhinga tefito ki he ni'ihiki tokolahi ko 'eni', ko e 'ikai kenau falala ki he huhu malu'i 'o kau ki ai 'a e toko 8.

To'onga mo'ui 'a e kakai'.

Tēpile 11: Tokolahi 'o e ma'u Kava - Tonga' 'i he ta'u 10 pe lahi ange.

Kava - Tonga	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ma'u Kava - Tonga	406	137	269
Ma'u Kava - Tonga	107	106	1
Kulupu fakata'u			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	12	12	-
Ta'u 20 - 24	6	6	-
Ta'u 25 - 29	6	6	-
Ta'u 30 - 34	8	8	-
Ta'u 35 pe lahi ange	75	74	1
Hokohoko pe tu'o lahi			
Toki fakahoko pe 'i ha katoanga makehe	7	6	1
Tu'o 1 'i he uike	35	35	-
Tu'o 2 -3 'i he uike	50	50	-
Tu'o 4 - 6 'i he uike	9	9	-
'Aho mo e po kotoa pe	6	6	-

Na'e fe'unga mo e toko 107 'o e tokolahi 'o e kau ma'u kava tonga, pea ne tokolahi taha pe ai 'a e kakai tangata (106). Ko e tokolahi taha 'o e kau ma'u kava Tonga' na'a nau 'i he ta'u motu'a ko e ta'u 35 pe lahi ange, 'a ia na'a nau toki ma'u kava Tonga tu'o 2 ki he 3 'i he uike (50).

Tēpīle 12: Tokolahi 'o e ma'u Kava mālohi' 'i he ta'u motu'a 'o e ta'u 10 pe lahi ange.

Kava mālohi	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ma'u Kava mālohi	421	171	250
Ma'u Kava mālohi	92	72	20
Kulupu fakata'u			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	13	13	-
Ta'u 20 - 24	6	4	2
Ta'u 25 - 29	9	6	3
Ta'u 30 - 34	10	7	3
Ta'u 35 mo e lahi ange	54	42	12
Hokohoko pe tu'olahi			
Tataitaha, tu'o 1 - 2 'i he uike	65	48	17
Toki fakahoko pe 'i ha me'a 'oku fai tu'o 3 - 7 'i he uike.	15	13	2
Taimi e ni'ihi, tu'o 8 - 14 'i he uike	11	10	1
Ma'upe, tu'o 15 - 21 'i he uike	1	1	-
Hokohoko, tu'o 22 pe lahi ange 'i he uike	-	-	-

Na'e fe'unga 'a e kau ma'u kava malohi' mo e toko 92, 'a ia ne tokolahi taha pe ai ko e kakai tangata (72). Mei he kau ma'u kava malohi' ko e tokolahi taha' ko e fa'ahinga ko ia 'i he ta'u motu'a 'o e ta'u 35 pe lahi ange, 'a ia na'a nau toki ma'u kava malohi tu'o 1-2 pe 'i he uike (65).

Tēpīle 13: Tokolahi 'o e kakai ifi sikaleti' 'i he ta'u motu'a 'o e ta'u 10 pe lahi ange.

Ifi sikaleti	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ifi sikaleti	414	164	250
Ifi sikaleti	99	79	20
Kulupu fakata'u			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	13	13	-
Ta'u 20 - 24	4	4	-
Ta'u 25 - 29	11	9	2
Ta'u 30 - 34	12	7	5
Ta'u 35 pe lahi ange	59	46	13
Hokohoko pe tu'olahi			
Si'isi'i, puha tapaka 'e 1 'i he uike.	47	39	8
Tataaitaha fo'i sikaleti 'e 5 'i he 'aho	37	31	6
Hokohoko, puha sikaleti 'e 1 'i he 'aho	15	9	6
Ifi lahi, puha sikaleti e 1 pe lahi ange 'i he 'aho	-	-	-

Na'e fe'unga mo e toko 99 'a e fakakātoa 'o kinautolu na'e ifi sikaleti', pea ko e tokolahi taha' pe ko e kakai tangata (79). Mei he kau ifi sikaleti', ko e tokolahi taha 'o kinautolu' na'a nau 'i he ta'u motu'a 'o e ta'u 35 pe lahi ange, 'a ia na'a nau ifi ha puha sikaleti 'e 1 'i he uike (47).

Tēpile 14: Tokolahi ó e kakai ifi tapaka-Tonga' 'i he ta'u 10 pe lahi ange'

Ifi tapaka Tonga	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ifi tapaka Tonga	413	160	253
Ifi tapaka Tonga	100	83	17
Kulupu fakata'u			
Ta'u 10 – 14	1	1	-
Ta'u 15 - 19	16	15	1
Ta'u 20 - 24	5	5	-
Ta'u 25 - 29	10	8	2
Ta'u 30 - 34	12	7	5
Ta'u 35 pe lahi ange	56	47	9
Hokohoko pe tu'o lahi			
Si'isi'i, fo'i tapaka 'e 1 - 2 'i he 'aho.	35	29	6
Toki fakahoko pe 'i ha ngaahi katoanga 'oku fai, fo'i tapaka 'e 5 'i he 'aho.	41	35	6
Hokohoko, fo'i tapaka 'e 10 'i he 'aho.	23	18	5
Ifi lahi e fo'i tapaka 'e 15 'i he 'aho.	1	1	-

Na'e fe'unga mo e toko 100 'a e tokolahi 'o kinautolu na'a nau ifi tapaka-Tonga', 'a ia ko e tokolahi taha' pe ai ko e kakai tangata (83). Ko e tokolahi taha 'o e kau ifi tapaka-Tonga ko e fa'ahinga 'i he ta'u motu' 'a 'o e ta'u 35 pe lahi ange , 'a ia na'a nau toki ifi pe 'i ha katoanga 'oku fai, fo'i tapaka 'e 5 'i he 'aho (41).

Lesisita fili'.

Tēpile 15: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine 'i he ta' u 21 pe lahi ange ne nau lesisita fili pea mo e ' uHINGA NA' e ' ikai kenau lesisita fili.

Lesisita fili	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	323	142	181
'Osi lesisita ke fili	296	132	164
Te'eki ai ke lesisita ke fili	27	10	17
'UHINGA NA'E 'IKAI KE LESISITA FILI AI	Katoa	Tangata	Fefine
Kātoa	27	10	17
Na'e folau ki tu'apule'anga	3	2	1
Tokavaivai	4	1	3
Na'e puke	1	-	1
Faingataá'ia fakaesino	4	1	3
Na'e 'Ikai mahu'inga'ia he fili	1	-	1
Na'e 'Ikai 'ilo 'a e feitu'u fai'anga lesisita fili	2	1	1
'Ikai 'ilo'i	-	-	-
'Ikai ko ha tangata'i fonua	5	2	3
Palopalema kaati faka fonua (mole, osi hono 'aonga)	1	1	-
'Ikai ke asi e hingoa he lisi	-	-	-
Mo'ua	-	-	-
Tomui	4	2	2
Ha toe 'uhinga kehe	2	-	2

Na'e fe'unga mo e toko 296 'a e fakakātoa 'o kinautolu ne nau 'osi lesisita fili, pea ko e toenga leva, ko e toko 27 'a ia na'e te'eki ai kenau lesisita fili. Ko e tokolahi taha' ko e toko 5, na'a nau fakahā 'a e 'uhinga ko e 'ikai ko ha tangata'i fonua Tonga kinautolu kenau kau ki he lesisita fili.

Kakai' moe ma'u ngāue'.

Tēpile 16: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo 'enau ngāue lolotonga.

Ngaue Lolotonga	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	418	191	227
Ngāue ke ma'u vāhenga	53	31	22
Ngāue I ha faahinga ngaue'anga pe	14	10	4
Ngāue taautaha	105	73	32
Lolotonga ako	68	28	40
Ngāue faka'api	147	31	116
Ngāue ki he famili 'ikai ma'u vāhenga	7	5	2
Ngāue 'ikai fakakouna	-	-	-
Ngāue faka-volenitia 'ikai ma'u vahenga	2	2	-
Lolotonga fakasio ngaue	7	6	1
Malōlō mei he ngāue'anga pe toulekeleka	3	1	2
Faingata'a'ia fakaesino pe faka'atamai	12	4	8

Ko e lahitaha 'o e ngaahi ngāue lolotonga' ko e ngāue faka'api, 'a ia na'e kau ki ai 'a e toko 147, 'a ia ko e tokolahi taha' ko e kakai fefine 'e toko 116 mo e kakai tangata 'e toko 31. Ko e tefito'i ngāue na'e tokosi'i taha' ko e ngaahi ngaue faka-volenitia 'ikai ma'u vahenga 'a ia na'e kau atu pe ki ai ha toko 2.

Tēpile 17: Kātoa 'o e ma'u ngāue mo e 'ikai ha ngāue 'i he ta'u 15 ki 'olunga.

Kakai ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Katoa	166	88	78
Tokolahi ma'ungāue	160	84	76
Tokolahi 'ikai ma'ungāue	37	18	19
Pēseti 'oku 'ikai ma'ungāue	18.8	17.6	20.0

Mei he kotoa 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga', na'e fe'unga mo e toko 160 'a e kau ma'u ngaue, pea ko e toko 37 pe 'o kinautolu na'e 'ikai ma'u ngaue. Na'e fakatokanga'i foki 'a e ki'i tokolahi si'i ange 'a e ma'u ngāue 'a e kakai tangata' 'i he kakai fefine.

Tēpile 18: To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue.

To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	65	34	31
Tokolahi 'a e to'utupu ma'u ngāue	63	34	29
Tokolahi 'a e to'utupu 'ikai ma'u ngāue	20	10	10
Pēseti 'oku 'ikai ma'u ngāue	24.1	22.7	25.6

Na'e fe'unga mo e fanau to'utupu 'e toko 63 na'e ma'u ngaue, 'a ia ko e toko 20 pe 'o e to'utupu na'e 'ikai ma'u ngaue.

Tēpīle 19: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo honau lakanga ngāue.

Lakanga ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	104	61	43
Tokotaha pulengāue	1	1	-
Tokotaha ngāue fakapalōfesinale	17	6	11
Tokotaha ngāue fakatekinikale	3	2	1
Ngāue faka-kalake	3	1	2
Ngāue fefakatau'aki	14	3	11
Tokotaha ngāue 'i he Ngoue moe Toutai	23	20	3
Ngāue Fakamea'a	23	12	11
Ngāue Fakamīsini	9	5	4
Ngaahi ngāue kehekehe	11	11	-
Taumalu'i 'a 'ene 'Afio	-	-	-

Ko e tokolahi taha 'o kinautolu 'i he ta'u 15 ki 'olunga', 'a ia ko e toko 23, na'a nau ngaue 'i he ngoue mo e toutai pea ko e toko 23 leva na'a nau ngaue fakamea'a. Ko e kau ngaue 'i he ngoue mo e toutai na'e tokoahi ange 'a e kakai tangata ko e toko 20 'i he kakai fefine ko e toko 3 pea 'i he ngaue fakamea'a na'e tokolahi ange 'a e kakai tangata ko e toko 12 'i he kakai fefine ko e toko 11.

Ko e fakamatala 'o e ngaahi 'api nofo'anga.

Ko e ngaahi fakamatala ko 'eni' 'oku fekau'aki ia mo e tu'unga 'o e ngaahi 'api nofo'anga' 'i he kolo'.

Tēpīle 20: Polokalama Ngaue Fakataimi ki Tu'apule'anga

Polokalama Ngaue Fakataimi 2020(15-64 ta'u motu'a)	2020	2021
Katoa	35	131
Ikai	14	96
Io	21	35
Io - Aositelelia (SWP or PLS)	10	17
Io - Nu'usila (RSE)	10	16
Io - Aositelelia mo Nu'usila	1	2
Ngaahi taumu'a kuo a'usia		Lahi 'o e ngaahi 'api
Fakatau e kongā 'api		1
Langa pe fakalelei'i e fale nofo'anga		7
Fakatau ha me'alele		8
Totongi ako		12
Fokotu'u pe kamata'i ha ki'i Pisinisi		-
Feau e fiema'u faka'aho 'o e famili		29
Ngaahi taumu'a kehe		1
Ikai ha taumu'a na'e a'usia		2
Palopalema fakasosiale(mahina 12 kuo'osi)		Lahi 'o e ngaahi 'api
'Io		-
'Ikai		21

'I he ta'u 2020, na'e fe'unga mo e toko 21 'a e kau mēmipa na'e kau atu ki he polokalama ngaue fakataimi ki tu'apule'anga'. Ko e tokolahi ko 'eni' na'e hiki hake ia ki he toko 35 'i he ta'u 2021. Ko e tokolahi taha' ko e kau ma'u ngaue ki 'Aositelelia, 'a ia na'a nau a'usia 'enau ngaahi taumu'a 'o tautautefito kiate kinautolu na'e fakataumu'a 'enau ngāue' ki hono feau 'o e ngaahi fiema'u faka'aho 'a e famili. 'Ikai ko ia pe, na'e mahino foki, ko e tokolahi taha 'o kinautolu na'e kau atu ki he polokalama ngāue' ni, na'e 'ikai hoko ha palepalema fakasosiale ki he'enau nofo' 'i he mahina 'e 12 kuo'osi.

Tēpīle 21: Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga

Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api	Lahi 'o e ngaahi 'api '.
Kātoa	131
Ma'u vāhenga pau	23
Ma'u'anga pa'anga mei he pisinisi tautaha	2
Ma'u'anga pa'anga mei he fakatau atu ha koloa	22
Ma'u'anga pa'anga mei he 'api 'oku lisi atu	-
Ma'u'anga pa'anga mei he fale nofo totongi	-
Ma'u'anga pa'anga mei tu'apule'anga mo fakalotofonua	70
Ma'u'anga pa'anga malolo mei he ngaue'anga	2
'Ikai ha ma'u'anga pa'anga	7
Ngaahi ma'u'anga pa'anga makehe	5

Ko e tokolahi taha 'o e ngaahi 'api' na'e fakafalala 'enau ma'u'anga pa'anga ki he ma'u'anga pa'anga mei tu'apule'anga mo e fakalotofonua' 'a ia ko e ngaahi 'api' 'e 70. Ko e tokosi'i taha' leva, 'oku kau kiai 'a e ma'u'anga pa'anga mei he pisinisi tautaha (2) moe ma'u'anga pa'anga malolo mei he ngaue'anga (2).

Tēpīle 22: Ko e pa'anga ma'u pe foaki mai mei tu'apule'anga mo fakalotofonua ki he ngaahi 'api

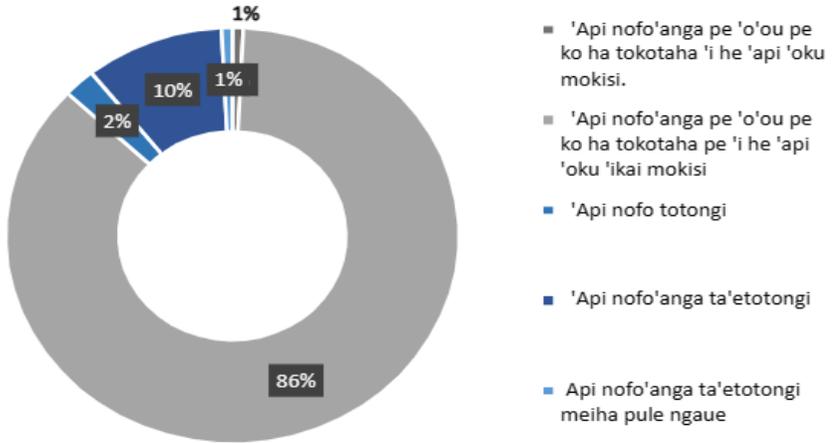
Pa'anga ma'u mai mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Katoa	131
Ikai ha pa'anga foaki/ma'u mai	29
Ma'u 'a e pa'anga ne foaki /ma'u mai	95
'Ikai fakahaa'i	7
Feitu'u ne foaki mei ai e pa'anga	
Foaki mei he tu'apule'anga	62
Foaki mei tu'apule'anga moe fakalotofonua	26
Foaki fakalotofonua pe	7

Mei he ngaahi 'api kotoa na'e ma'u pa'anga ko e foaki mai' 'e 95, ko e tokolahi taha 'o kinautolu' ko e pa'anga 'omai mei tu'apule'anga (62). Kaikehe, ko e tokosi'i taha' ko e ngaahi 'api' 'e 7 'a ia na'e ma'u pe 'a e pa'anga foaki mai fakalotofonua pe, pea mo e ni'ihi, 'a ia ko e 'api' 'e 26 na'e fakatou ma'u mai 'enau pa'anga mei tu'apule'anga mo fakalotofonua foki.

Tēpīle 23: Founa hono ma'u 'o ha kekele pe 'api nofo'anga

Founa hono ma'u 'o ha 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'.
Kātoa	131
'Api nofo'anga pe 'o'ou pe ko ha tokotaha 'i he 'api 'oku mokisi.	1
'Api nofo'anga pe 'o'ou pe ko ha tokotaha pe 'i he 'api 'oku 'ikai mokisi	113
'Api nofo totongi	3
'Api nofo'anga ta'etotongi	13
Api nofo'anga ta'etotongi meiha pule ngaue	1

Fakatataa 2: Pēseti 'o e founa hono ma'u 'o ha 'api.

Ko e tokolahi taha ko e ngaahi 'api nofo'anga' 'a ia ko e pēseti 'e 86, ko e 'api pe 'o e tokotaha he 'api pea 'oku 'ikai ke mokisi. Ko e tokosi'i taha' leva 'oku kau kiai 'a e 'api nofo'anga 'o ha tokotaha 'i he 'api 'oku mokisi (1%) mo e 'api nofo'anga ta'etotongi mei ha pulengaue ko e peseti 'e 1.

Tēpile 24: Ko e lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga' mo e naunau 'oku langa'aki 'a e fale'.

Ngaahi naunau langa fale'	Faliki	'Ato	Holisi
Kātoa	131	131	131
Papa pe palaiuti	24	1	54
Kapa pe 'alaminiume	1	129	3
Piliki pe sima	104	-	73
Naunau langa fale tonga	2	1	1
Ngaahi naunau kehe	-	-	-

Ko e ngaahi naunau langa angamaheni taha na'e langa'aki 'a e ngaahi 'api pe fale nofo'anga' na'e kau ki ai 'a e piliki pe sima ki he faliki 'o e fale, kapa pe 'alaminiume ki he 'ato, pea pehē foki ki he piliki pe sima ki he holisi 'o e fale.

Tēpile 25: Ma'u'anga vai inu.

Vai Inu	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	1301
Vai tupu	2
Vai sima	118
Vai sima pe tangike mei he kaunga'api pe fakakolo	8
Hina vai	2
Vai Haka	-
Ma'u'anga vai kehe	1

Ko e tokolahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga' na'e fakafalala 'enau ma'u'anga vai inu' mei he vai sima (118), pea toki hoko hake ki ai 'a e vai sima pe tangike 'a e kaunga'api pe fakakolo.

Tēpile 26: Fa'ahinga 'o e falemālōlō mo honau tu'u'anga 'i he 'api nofo'anga'.

Falemālōlō he 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'
Kātoa	131
Falemālōlō palangi	112
Falemālōlō lingi	4
Falemālōlō ponu	11
Falemalolo falasi pe lingi kiha feitu'u kehe	-
Falemālōlō makehe	4
Tu'u'anga 'o e falemālōlō he 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'
'I loto 'i he fale nofo'anga	74
'I he loto 'api	55
Feitu'u kehe	2

Ko e tokolahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga' na'a nau ngaue'aki 'a e falemalolo palangi (112) 'a ia ko e lahi taha 'oku tu'u pe 'i loto honau fale nofo'anga (74). Ko e tokosi'i taha' leva na'a nau ngaue'aki 'a e ngaahi falemalōlō lingi mo há ngaahi falemalōlō makehe.

Tēpile 27: Ma'u'anga ivi feime'atokoni 'i he 'api nofo'anga' pea mo hono tu'u'anga'.

Sitou	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Katoa	131
Io	120
Ikai	11
Ma'u'anga ivi ki he feime'atokoni	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	131
'Uhila	1
Kasa	118
Kasa fakaenatula	2
Kalasini	-
Ivi mei he la'a	-
Fefie, Pulu, Nge'esi niu tafu afi	10
ivi feime'atokoni makehe	-
Tu'u'anga 'o e feitu'u feime'atokoni	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	131
Peito 'i he fale nofo'anga	78
'Ikai ha loki kai pe peito 'i he fale nofo'anga	19
Feime'atokoni 'i tu'a	12
Peito feime'atokoni 'i tu'a	21
Feitu'u makehe	1

Ko e tokolahi taha 'o e ngaahi 'api' na'a nau ngaue'aki 'a e sitou (120) pea mo e kasa (118) ki he feime'atokoni. Ko e tokolahi taha' foki na'e tu'u pe 'a e peito 'i he fale nofo'anga (78). Ko e 'api nofo'anga pe 'e 1 na'a ne ngaue'aki 'a e 'uhila ki he feime'atokoni.

Tēpile 28: Kato ke mo'ui 'aki e 'api ni he houa é 72.

Kato ke mo'ui 'aki e 'api ni he houa 72	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Katoa	131
lo	39
Ikai	92

Fakafuofua ki he pēseti 'e 70 'o e ngaahi 'api nofo'anga, pe ko e ngaahi 'api kotoa 'e 92 na'e 'ikai maau 'enau kato ke mo'ui 'aki 'e he famili he houa 'e 72 pe ko e 'aho e 3 'o ka hoko ha fakatamaki.

Tēpile 29: Lahi 'o e ngaahi 'api 'oku nau ngāue'aki e founga hono faka'auha 'o e veve'.

Founga hono faka'auha 'o e veve	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Katoa	131
Fetuku veve 'a e Pule'anga	130
Fetuku veve fakafo'ituitui	-
Tutu e veve	1
Fakapopo	-
Tanu e veve 'i he loto 'api / vao	-
Laku ki tahi pe vai	-
Tanaki veve 'a ha pisinisi fakataautaha	-

Ko e lahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'anga 'oku 'ave 'enau veve 'i he fetuku veve 'a e pule'anga (130), pea ko e tokosi'i taha' ko e 'api 'e 1 na'a nau tutu 'enau veve.

Tēpile 30: Ko e ngaahi koloa pe naunau 'i he 'api nofo'anga'.

Koloa pe naunau he 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'.	Peseti 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	131	100
Telefoni to'oto'o	124	95
Sitou	120	92
Tangike vai pelesitiki	114	87
Misinifo	108	82
Tipota 'uhila	94	72
Misini CD/DVD	80	61
'Aisi fakapoloka	75	57
Letio fakamaka	61	47
Ka	52	40
TV	45	34
Sima vai	43	33
Aisi fakamokomoko	41	31
Fakapaku 'uhila	32	24
Komipiuta	31	24
Veeni	29	22
Pasikala	25	19
Misini tuitui	16	12
Misini vai mafana	14	11
Loli	14	11
Vaka	14	11
Tepileti	10	8
Misini vaka kitu'a	7	5
Senoleita	6	5
Misini vaka ki loto	6	5
Telefoni Laine	5	4
Misini fakamokomoko 'ea	1	1
Paiki	1	1
Popao	1	1
Pasi	1	1
Misini fakaivia mei he la'a	-	-

Ko e koloa 'e tolu 'na'e lahi taha hono ma'u 'e he ngaahi 'api nofo'anga' ko e telefoni to'oto'o (95%), sitou (92%) mo e tangike vai pelesitiki (87%). Ko e koloa leva na'e tokosi'i taha hono ma'u ko e misini fakamokomoko 'ea 'api 'e 1, paiki 'api 'e 1, popao 'api 'e 1 pea mo e pasi, 'a ia ko e 'api pe 'e 1 na'e 'i ai 'enua pasi.